

Camino Cahier 3

Nieuwe pelgrims

**Verslag van de publieksmiddag naar aanleiding van
de promotie van Dr. Suzanne van der Beek, juni 2018**

Suzanne van der Beek & Paul Post (red.)

Verslag van de discussie op de Publieksdag 22 juni 2018, geordend naar spreker

9

Herman Holtmaat

Naar aanleiding van de lezing van Suzanne van der Beek: Nieuwe Pelgrims – Verhalen, identiteiten, authenticiteit

- *Wat verstaat u onder authenticiteit: is dat het resultaat van een soort onderhandelingsproces over normen en waarden die vervolgens een min of meer ideale norm opleveren?*

Suzanne: het begrip authenticiteit altijd is 'social construct', een abstractie van de werkelijkheid. M.b.t. de Camino lijkt het een beetje tegenstrijdig: enerzijds is de Camino de plek waar ieder zichzelf kan zijn, anderzijds is er discussie over de keuzes die pelgrims maken: wel of niet slapen in een herberg; wel of niet (stukjes) met de bus, etc.

- *Kunt u iets zeggen over uw ervaring rondom de aankomst in Santiago?*

Suzanne: pelgrimeren hield voor mij een groot verlangen in om aan te komen. Bij aankomst was dat echter totaal weg. Mijn aankomst was in zeker zin een deceptie.

Reacties uit de zaal laten een divers beeld zien:

- Voor mij was de weg belangrijker dan het aankomen;
- Aankomen was voor mij een top-moment;
- Voor mij was het doorlopen naar Finisterre het topmoment;
- Het aankomen was inderdaad een anticlimax;
- Je wilt graag erkenning; voor mij was dat het moment waarop mijn naam werd genoemd tijdens de pelgrimsmis.
-
- *Hoe werkte uw ervaring als pelgrim door op uw onderzoek?*

Suzanne: de ervaring van het pelgrimeren was voor mij destijds, toen ik met mijn promotie begon, geheel nieuw. Ik heb pas gaandeweg ervaren wat het is om te pelgrimeren. Met betrekking tot mijn onderzoek had ik een aantal keuzes:

- Gewoon negeren
- Positief benaderen: door te pelgrimeren snapte ik mijn vraagstelling beter. Dat is in academische zin een voordeel (begrip en inzicht, beter zicht op context, verhalen beter te duiden, etc.)
- Gevaar is wel: zoeken naar bevestiging van jouw verhaal = niet objectief meer zijn.

De kunst was te blijven bij mijn theoretisch kader. Hoe deed ik dat in de praktijk? Aanvankelijk met opnames op de recorder, maar samen oplopen en opnemen bleek lastig. Pelgrims vinden het niet prettig ‘opgenomen’ te worden. Dus later deed ik dat niet meer. Ik was vooral gefocust op de verhalen van de pelgrims: ik liep mee, sprak veel mensen, ik schreef het ’s avonds op (geanonimiseerd; met consent).

- *Heeft u ook onderzoek gedaan naar post-Camino verhalen?*

Suzanne: nee, maar het lijkt me wel een bijzonder aspect. Met name de vraag naar het ‘vormend’ karakter van de Camino; de vraag naar de continuïteit van de ervaring en naar de ‘belofte’ van de transformatie. Ik heb gemerkt dat er verschillende aspecten aan zitten, bijv. prima vakantie gehad/vasthouden van het andere perspectief dat je tijdens de Camino ervaren hebt/graaag herinneringen en gevoelens met andere (oud)pelgrims willen blijven delen/etc.

Naar aanleiding van de lezing van William Arfman: De kunst van het ritualiseren:

- *Is er verschil of de bron van rituelen religie is, of dat de kunstenaar de bron is? En maakt dat wat uit?*

William: kunstenaars zijn soms bij uitstek in staat uiting te geven aan ervaringen en betekenissen zonder te benoemen wat hun bron precies is.

- *De vraag is of rituelen als zodanig wel bestaan.*

William: in feite gaat het om handelingen die wij zo noemen en die wij een betekenis meegeven. Aan gewone handelingen kunnen soms ook rituele aspecten zitten zonder dat dat op voorhand expliciet de bedoeling is. Je hebt dus rituelen én handelingen met ene rituele dimensie. Rituelen kunnen voorts verschillende functies hebben. Het promotie onderzoek van Ineke Alders richtte zich bijvoorbeeld op *healing* als functie van een ritueel.

Naar aanleiding van de lezing van Bert Groenewoudt: Informeel uitingen van hedendaagse spiritualiteit langs de Camino Francès

- *Waarom doen mensen dit? Of waarom haken ze aan (als er al een aanzet is gemaakt)?*

Bert: bijvoorbeeld:

- Men wil bijdrage aan een groter geheel zijn ('een steentje bijdragen')
- De handeling was het waard; een moment van bezinning
- Soms is er voorbedachte rade: mensen hebben al iets meegenomen om het op een specifieke plek of op meerdere plekken achter te laten, al dan niet ter herinnering.
- Een aparte categorie zijn monumenten voor een overleden pelgrim: je vindt er tientallen langs de weg.

Het lijkt universeel gedrag: je ziet het niet alleen langs de Camino, ook elders, ook in Nederland

- *Zouden de plekken waar u het over had, misschien specifieke aardbanen zijn of dragers van energiebanen?*

Bert: ik heb daar geen aanwijzingen voor. Soms zie je slecht minimale aanzetten tot zo'n beeldengroep, anderen groeien uit tot een soort cultplek.

Naar aanleiding van de lezing van Joëlle van Dijk: Wie is de moderne pelgrim?

- *Had u de indruk dat er op uw onderzoeksvragen eerlijk antwoord werd gegeven?*

Joëlle: Ja! De Camino is voor pelgrims een plek waar men dingen vertelt die men in het normale leven niet zou vertellen. Deels kwam dat ook voort uit mijn aanpak: auto-etnografisch. Je stelt een vraag niet botweg vanuit het niets. Er is context: je bent medepelgrim.

Paul Post: die 'context' is uitermate belangrijk. Als het niet aansluit, kan je volslagen de mist ingaan. Essentieel is om congruente conceptuele helderheid te hebben, bij onderzoeker en bij de geïnterviewde.

- *Begrijp ik het goed dat u zegt dat pelgrims minder om religieuze redenen pelgrimeren?*

Joëlle: Ja, maar relativering van het begrip 'religie' is op zijn plaats. Je zou bijvoorbeeld ook kunnen betogen dat je het christelijk gedachtengoed in het pelgrimeren (toch nog) terugvindt in het feit dat je geen moslims tegenkomt op de Camino.

- *U zegt dat pelgrims onderling nog wel eens commentaar hebben over de 'echtheid' van een pelgrim. Mijn commentaar daarop zou zijn: je bent pas een pelgrim als je je niet meer ergert!*

Naar aanleiding van de peiling over pelgrimage en het gebruik van social media en moderne apparatuur gepresenteerd door Paul Post

De discussie met de zaal riep de volgende reacties op:

- Door het gebruik van de smartphone zijn gesprekken met andere pelgrims minder geworden;
- Social media moeten geen eigen leven gaan leiden;
- Er is verschil tussen gebruik social media t.b.v. het delen van je verhaal met collega-pelgrims, respectievelijk t.b.v. contacten met het thuisfront;
- Geeft gevoel van veiligheid (ook handig v.w.b. het reserveren);
- Ik wil een lans breken om er niets van te vinden – ieder loopt op zijn eigen manier;
- Voor de jongere generatie is het een vanzelfsprekendheid; zij hebben een totaal andere ervaring van de media;
- Nuancering: het maakt verschil of je social media gebruikt binnen een app-groepje of alleen voor (afgesproken) contacten met thuisfront;
- Gebruik blogs: anderen krijgen een veel genuanceerder beeld over je belevenissen dan wanneer je (zoals vroeger) je verhaal, eenmaal thuis, achteraf vertelt.

